

તંત્રી લેખ...

આપણે આપણી અપેક્ષા, આગ્રહ અને
અહંકારને આપણા નિયંત્રણમાં રાખવા

રીર અને સંપત્તિ સાથે વર્ષોના સહજય બાદ પણ જો તેના
પ્રત્યે આકર્ષણમાં ઘટાડો નથી થતો તો સ્વજનો સાથે ઘનિષ્ઠતા
અને પોતાપણનો ભાવ હોવા બાદ તેમના પ્રત્યે સ્નેહ અને સંદ્રભને
યથાવત રાખવામાં પણ કોઈ પરેશાની ન હોઈ શક. માત્ર આપણે આપણી
અપેક્ષા, આગ્રહ અને અહંકારને આપણા નિયંત્રણમાં રાખવા રહ્યા.
આપણે અરીસો ઘરમાં એટલા માટે નથી રાખતા કે એ અરીસા પ્રત્યે
આપણને પ્રેમ છે, પરંતુ એટલા માટે રાખીએ છીએ કે તેમાં આપણું
પ્રતિબિંબ દેખાય છે. જ્યાં સુધી દર્પણમાં પ્રતિબિંબ દેખાય છે ત્યાં સુધી
આપણે તેને ઘરમાં રાખીશું. જે દિવસે તેમાં આપણું પ્રતિબિંબ દેખ્યાં બંધ
થઈ જશે તો તેને બિનઉપયોગી ગણી ફેરી દઈશું. અરીસાના ભોગ જેણું જ
વસ્તુ અને વ્યક્તિના આપણો ભોગ છે. વસ્તુ જ્યાં સુધી આપણા
ઉપયોગમાં આવે છે અને વ્યક્તિ જ્યાં સુધી આપણા સ્વાર્થમાં સહાયક બને
છે ત્યાં સુધી તે આપણા પ્રેમને પાત્ર બની રહે છે. જે દિવસે આ તાત્કાલિન
ઘટાડો થશે, એ દિવસે ના તો ઘરમાં વસ્તુ માટે સ્થાન રહેશે કે ના વ્યક્તિ
સાથે કોઈ સંબંધ. સ્પષ્ટ છે કે આપણે આપણા સ્વાર્થ સાથે જ મતલબ છે,
વસ્તુ કે વ્યક્તિ સાથે નહીં. સ્વાર્થથી ઉત્પત્ત થનારો પ્રેમ આકાશી વીજળીની
ચમક અને પાણીના પરપોતા જેવો છે. તેને શાશ્વત માનીને તેને સંભાળવા
અને વધારવામાં જીવનની બહુમૂલ્ય પળોને નાખી નાદાની છે. એક
સત્ય એ પણ છે કે વસ્તુ તરફથી પ્રેમની પ્રતિક્રિયામાં દેખ-ભાવ પ્રગટ નથી
થતો. જ્યારે વ્યક્તિ તરફથી દેખ ઉપજવાની આશંકા રહે છે. આ જ ક્રારણ
છે કે વસ્તુ પ્રત્યે સહજતાથી પ્રેમ ઉત્પત્ત થઈ જાય છે, વ્યક્તિ પ્રયે પ્રેમ હોય
તો પણ લાંબા સમય સુધી ટકનો નથી. તેમ છતાં, કોઈપણ વસ્તુને ખાતર
વ્યક્તિને ક્યારેય નહીં પિકકારવા અને વ્યક્તિને ખાતર વસ્તુને છોડવાના
ખચ્યકાવું ન જોઈએ. વસ્તુની કિમત તેના સમ્યક ઉપભોગમાં સમાયેલી છે,
સંગ્રહમાં નહીં. સમય, સતતા, સંપત્તિ અને શરીર... આ જ વસ્તુઓનું ક્યારેય
અભિમાન કરવું નહીં. કેમકે આ ચાર વસ્તુમાંથી ક્યારેય કોઈ એક પણ
વસ્તુ હુંમેણાં કાયમી આપણા સાથે રહેવાના નથી. વિચાર કર્યા ચાર વસ્તુ
જ કેમ આચારો એટલા માટે કે માણસને સૌથી વધારે અભિમાન ન આવતું
હોય તો આ ચાર વસ્તુ પર જ આવતું હોય. સમય હું બોલવાનું સંપત્તિ બાદું
જ પૈસા છે સત્તા મારા પાસે પાવર છે શરીર હું યુવાન ધૂં, આચાર્ય વસ્તુનો
અભિમાન એટલું બધું આવતું હોય ને માણસ ન કે માણસ ભૂલી જાય કે
ચાર વસ્તુકાયમી માણસ સાથે જિંદગીભર રહેવાની નથી.

સદગુરુ વચનામૃત

માનો કે ભક્તિ
મંદિરમાં જ થઈ
શકે છે, ભક્તિ
સર્વત્ર થઈ શકે
છે, ઈશ્વરથી
વિભક્તિ ન
થાય, અલગ
ન થાય અને
વ્યવહાર કરે,
તો તેના પ્રત્યેક
વ્યવહાર ભક્તિ
છે, ગ્રાહકમાં
ઈશ્વર છે અથું
વેપારી સમજે
તો વેપાર એ
પણ ભક્તિ છે

જ્યાં હોય તાં આ મોસમભાં એ પૂરબાહાર જિલે છે.
ગરમી જુદા પ્રકારની છે એનો અનુભવ હવે પ્રગતા કરે છે. વધતી જરી ગરમી સામાન્ય માણસ માટે સામાન્ય સમાચાર હોઈ શકે છે, પરંતુ તેને સામાન્ય દ્રષ્ટિકોણથી જોવું એ આવનારા મોટા જોખમોથી વિમુખ થવા જોવું છે. વર્લ્ડ મીટીરોલોજીકલ ઓર્ગનાઇઝેશન (ડફ્લ્યુઅમ્ભો)નો ડેટા એ વાતનો સાક્ષી છે કે છેલ્લાં દસ વર્ષમાં પૃથ્વીનું તાપમાન સરેરાશ કરતા વધારે રહ્યું છે. આ ચાલુ વરસે પણ તાપમાનમાં નવો એટલે કે વધુ વધારો થવાની ધારણા છે. આ વધું ઉષ્ણતામાન આ પૃથ્વીના સમગ્ર હવામાન ચકને અને સમય જતાં મનુષ્યના જીવન ચકને અસર કરશે અને બધું ઊંઘુંયતું કરશે. તેને કારણે અમુક જગ્યાએ કમોસમી વરસાદ તો અમુક જગ્યાએ આકરી ગરમી પડવાની શક્યતા છે. વિકાસના નામે સંસાધનોનું શોખણ કરીને વિશ્વ જે રીતે તથાકષિત પ્રગતિ કરી રહ્યું છે તે જોતા છે. સ. ૨૦૫૦ સુધીમાં વિશ્વનું તાપમાન દોડ ડિગ્રી સેલ્સિયસ વધવાની આશંકા છે. આ પછી આગામી પચાસ વર્ષમાં વિશ્વનું તાપમાન બેથી ચાર ડિગ્રી સેલ્સિયસ વધી શકે છે. ડેટા દરશાવે છે કે ઔદ્યોગિકીકરણ પહેલાના સમયગાળાની સરખામણીમાં આ વરસે પૃથ્વીનું સરેરાશ તાપમાન ૧.૪૫ ડિગ્રી સેલ્સિયસ વધી ગયું છે. સૌથી ચિંતાજનક બાબત એ છે કે આપણે મનુષ્યો આપણા વ્યવહાર અને વર્તનને એટલી જડપથી બદલી શકતા નથી જેટલી જડપથી આબોહવા બદલાઈ રહી છે. કદાચ આપણે મનુષ્યો એ સમજી શકતા નથી કે હવામાન આપણા દ્વારા નિર્ભિત સીમાઓમાં રહેતું નથી. હવામાનનો સંકેત, હવામાનની ચેતવણી આખી પૃથ્વી માટે છે, એટલે કે આ પૃથ્વી પર જીવતી, ઉછરતા, જિલ્લી રહેલી દરેક વસ્તુ માટે, ગતિશીલ અને સ્થાવર દરેક વસ્તુ માટે છે. તેથી, પચાસવરણને લઈને વિશ્વાના નેતાઓના વકૃત્વ કરતાં વધુ પ્રત્યક્ષ રીતે આપણા વર્તનમાં નકર ફેરફારોની જરૂર છે. તે ગંભીરતાથી સમજું પડશે કે જો આબોહવા પરિવર્તનની ગતિ જડપી હશે, તો આપણે પણ જડપથી આપણા કાર્બન ઉત્સર્જનનાં ધોરણો અને ઉદ્દેશ્યોને ફરીથી સેટ કરવા પડશે. માત્ર કાર્બન ઉત્સર્જન જ નહીં, પરંતુ મિથેન અને નાઈટ્રોડાયનિક્સ ઓક્સાઈડ પણ નવા પડકારો છે. ચીન પછી ભારત સૌથી વધુ મિથેનનું ઉત્સર્જન કરે છે. તેનું મુખ્ય કારણ આપણનું પશુધન છે. પશુધનનું રક્ષણ કરતો વખતે મિથેનને નિયંત્રિત કરવું જરૂરી છે. વિકાસ અને પચાસવરણીય સંતુલન જેવી બજારવાઈ વિભાવનાઓને થોડા સમય માટે રોકવી પડશે, પરંતુ કમનસીબે આ દિશામાં માનવ સમાજની કોઈ નકર તૈયારી દેખાતી નથી. આ જ કારણ છે કે છેલ્લાં કેટલાક વર્ષોથી આ દિવસોમાં પૃથ્વી પર ત્રાટકતા ચક્કવાતી તોકાનોની સંખ્યામાં જડપથી વધારો થયો છે. તુઠારાખંડમાં તથાદીનું દ્રશ્ય કોણ યાદ રાખવાનું ઈચ્છશો? દર વર્ષ કોઈને કોઈ ચક્કવાતી તોકાન પૃથ્વીના કોઈને કોઈ ભાગમાં તથાડી મચાવે છે. તમને યાદ હશે કે ગ્રાય વર્ષ બંગાળની ખાડીમાં આવેલા ચક્કવાતી તોકાન 'મોકા'ના કારણે લગભગ ૧૭ લાખ લોકો બેધર થયા હતા. કહેવાનો અર્થ એ છે કે વધતી તાપમાનનો ખતરો ભારત જેવા કુષ્ણપ્રાયાન દેશ માટે બાકીના વિશ્વ કરતાં વધું છે. તેનો પ્રથમ ભોગ આપણા દેશના બેદૂતો બનવા જઈ રહ્યા છે. ભારતીય ખેડૂતો અને ખેતી પર તેની અસર પહેલેથી જ દેખાઈ રહી છે. હવામાન બદલાઈ રહ્યું છે, પાકનું પરિભ્રમણ બદલાઈ રહ્યું છે, ઉત્પાદન બદલાઈ રહ્યું છે.

શુદ્ધ વ્યવહારને ભક્તિ કહે છે, જેના વ્યવહારમાં દંબ છે, અભિમાન છે, એને ભક્તિમાં આનંદ આવતો નથી

ભગવાન દુષ્ટોને માટે ભયકારક અને ભયરૂપ છે, જ્યારે ભક્તો
માટે ભક્તોના ભયનું હરણ કરવાવાળા છે, ભયનાશક છે..

મન મલિન છે, તે મોટા મોટા સાધુ ઓને જી ચાસ આપે છે. મન ચંચળ વિક્ષેપ, આવરણ વગેરે થી એ નુષ્ઠિત થયેલું છે. ડહોણાયેલા મમલન જળમાં પ્રતિબિંબ માતું નથી, તેમ શેવાળ જળમાં પણ પ્રતિબિંબ માતું નથી. તેવી રીતે મિલન, યણ તથા આવરણયુક્ત નમાં પરમાત્માનું પ્રતિબિંબ માતું નથી. માટે કોઈ સંતને રણે જાવ. કોઈ ગુરુને શરણે વ. નૃસિંહ સ્વામી એ ગુરુ રું બોલીને જગતને બોધ આપ્યો છે કે, સદગુરુની કૃપા ગર મારો સાક્ષાત્કાર થતો હી. નામદેવને પણ ગુરુ વગર જન ન થયેલું. આજકાલ લોકો સત્તકો વાંચીને પથારીમાં ત્યા પડ્યા જાની બની જાય છે. કહે છે કે, ગુરુની જરૂર હીં, બ્રહ્મયં પાળવાની જરૂર હીં, મૌન રાખવાની જરૂર હીં, સંતસેવા કરવાની જરૂર હીં, સદાચાર પાળવાની પણ દર નહીં. પુસ્તકમાંથી ચાર ધન ગોખી નાખ્યા એટલે ર! એક વખત મહારાષ્ટ્રમાં ભક્તોની મંડળી મળી હતી. કતાબાઈએ ગોરા કુંભારને કતમંડળીના ભક્તોની ત્યા રીક્ષા કરવા કર્યું. નામદેવને લિભમાન થયું કે, ભગવાન રી સાથે વાતો કરે છે, પછી રાણાં શું ખામી છે? હું જ કહ છું. ગોરા કુંભાર બધાને થામાં ટપલી મારી પરીક્ષા છે. તેમણે નામદેવને માથા પર ટપલી મારી. નામદેવ હું સહેજ બગાડયું. ગોરા મારે આમ તમામ સંત કતોનાં માથાં પર ટપલીઓ રી પણ નામદેવ સિવાય હીએ મો બગાડયું નહીં. છેલ્લે રા કુંભારે સભામાં નિર્ણય હેર કર્યો કે, બધાનાં હાંડલાં કાં છે, એક આ નામદેવનું

કે, ગોરાક્ષાંકાએ કહેવું કે, તારી હંડલી હજુ કાચી છે તે સાચું છે. તને હજુ સર્વ જગ્યાએ ઈશ્વર દેખાતા નથી. ઈશ્વર વિશ્વમાં સર્વ જગ્યાએ સૂક્ષ્મ રીતે રહેલા છે. ઈશ્વરને તું સર્વમાં નિહાળી! ‘પતી ગયું કાચી હંડલી પાકી થઈ ગઈ. ગુરુના એક જ ટકોણથી.’ ભક્તિને શાનનો સાથ મધ્યો એટલે નામદેવને સર્વમાં સર્વ જગ્યાએ હવે વિહુલ દેખાવા લાગ્યા. પાછાં ફરતાં રસ્તામાં નામદેવ જમવા માટે એક વૃદ્ધ નીચે બેઠા. ત્યાં એક ફૂતરો આવી તેનો રોટલો લઈને નાસવા લાગ્યો. આજે નામ દેવને ફૂતરામાં પણ વિહુલ દેખાયા. રોટલો કોરો હતો. નામદેવ ધીની વાટકી લઈ ફૂતરા પાછળ બૂમો પાકતા બોલ્યા, વિહુલ, ઊભા રહે, ઊભા રહે! રોટલો કોરો છે, તેમાં ધી ચોપડી આપું? હંડલી પાકી થઈ હતી ને! જો શુદ્ધ પોતે સંસારના વિષયોમાં ફસેલા હોય તો તે તમને સંસારબંધનમાંથી છોડાવી શકશે નહીં. ઈશ્વર સર્વત્ર છે, એમ જો મનુષ્ય માનવા લાગે, તો પછી પાપકરવાની એને કોઈ જગ્યા જ નહીં મળે. તો પાપીને કામ કરવાનો પ્રસંગ જ ન આવે. હિરણ્યકશિરુનો સંહાર કર્યો, તેમ છતાં નૃસિહ સ્વામીનો કોથ શાંત થતો નથી. નૃસિહ સ્વામી નું ઉત્ત્ર સ્વરૂપ જોઈ ગ્રહે લોક ભયપાતી થયા. તેમની પણ જવા માટે કોઈ ની હિંમત ચાલતી નથી. બ્રહ્મજીએ સુતિ કરી, શાંત થાવ, શાંત થાવ. પણ કોણ સાંભળો? છેવટે નૃસિહ સ્વામીનો કોથ શાંત કરવા દોબે લક્ષ્મીજીને નૃસિહ ભગવાન પણ મોકલ્યાં. લક્ષ્મીજીને એમ કે એ તો મારા ઘરવાળા છે! હું પણ જઈશ એટલે શાંત થઈ જશે. આજે અભિમાનની લક્ષ્મીજી આવ્યાં છે, પણ નૃસિહ સ્વામી તો એમને પણ ઓળખતા નથી. દિન થઈને આવે તો પ્રભુ સ્વીકાર કરે. ત્યારે ખ્રિસ્ત્વાજી એ પ્રાહુલાદને કહ્યું, બેટા, તારા પિતા ઉપર કોપાયમાન થયેલા ભગવાનને તું શાંત કર! ભગવાન આજે તારા કાઢે પ્રગટ્યા છે, માટે તું પાસે જઈશ તો તેઓ શાંત થઈ જશે. પ્રહલાદ ભગવાન પાસે ગયા. બે હાથ જોરી ચરણમાં સાંસંગ પ્રણામ કરે છે. ત્યાં એને જોઈ પ્રભુના હદ્યમાં આનંદ બીભરાયો. એકદમ પ્રહલાદને ડિઠાવીને ગોદમાં લીધો અને વાતસલ્યભાવે તેનું શરીર ચાટવા લાગ્યા. પરમાત્માને પ્રસંગ કરવા માટે શુદ્ધ પ્રેમ જ જરૂરનો છે. જ્ઞાન વગેરેની મહત્વા ઓછી છે. શબ્દજ્ઞાનની જરૂર નથી. શબ્દજ્ઞાન તો ઊલદું ધ્યોનાર પ્રભુનું ભજન કરવામાં વિઘ્નરૂપ થાય છે. હિરણ્યકશિપુ જેવા માટે ભગવાન ભયંકર અને કઠોર છે. પ્રહલાદ જેવા માટે તે કમળ જેવા કોમળ છે એટલે તો વિષ્ણુસહસ્રનામમાં પણ ભગવાન ને ભયકારક અને સાથોસાથ ભયનાશક કહ્યા છે. ભગવાન દુષ્ટોને માટે ભયકારક અને ભયરૂપ છે. જ્યારે ભક્તો માટે ભક્તોના ભયનું હરણ કરવાવાળા છે, ભયનાશક છે. નૃસિહ સ્વામી પ્રહલાદને કહે છે, તારી વહારે ધાવા મને વિલંબ થયો તે માટે તારી માફી માગું છું. પ્રહલાદની ભક્તિ કેટલી હિન્દ્ય કે આજે પ્રભુ તેની માફી માગે છે! પછી ગાય વાછરાણે ચાટે તેમ અતિપ્રેમમાં નૃસિહસ્વામી પ્રહલાદ ને ચાટવા લાગ્યા. જેમ ચાટે તેમ તેમનો કોથ ઓછો થતો જાય છે. પ્રહલાદ એ સત્તવગુણ છે. હિરણ્ય કશિપ એ તમોગુણ છે. તમોગુણ અને સત્તવગુણ એ બનેનું આ યુદ્ધ છે. તેમાં ભગવાન પ્રહલાદનો સત્તવગુણનો પક્ષ કરે છે. શુદ્ધ સત્તવગુણ આગળ તમોગુણનો નાશ થાય છે. પ્રહલાદનું સત્ત્ય કરવા માટે અને જગતમાં હું સર્વ ઠેકાણો રહેલો છું, એ પૌત્રાનીસરવર્યાપકતાસિદ્ધ કરવા સંભમંથી નૃસિહ સ્વામી પ્રગત થાય છે. ઈશ્વર સર્વ વ્યાપક છે એ જ્ઞાન બધા, અનુભવ છે કોઈક. દૂધમાં માખણ દ્વારાતું નથી, પણ દૂધના આશ્ચર્ય-પરમાશ્રમાં માખણ રહેલું છે, તેમ જગતના પ્રત્યેક સ્થળન -સૂક્ષ્મ પદાર્થમાં ઈશ્વર રહેલા છે. ઈશ્વર અણુઅણુમાં છે અને મોટામાં મોટો છે. તેનો અભાવ કોઈ ડેકાણો નથી, એટલે તે વ્યાપક છે. સર્વમાં ઈશ્વર બિરાજેલા છે એવું મનુષ્ય સમજે તો જીવનમાં દિવ્યતા આવે. માટે સર્વમાં ઈશ્વરને નિહાળો. માતૃ દેવો ભવ, પિતૃદેવો ભવ અને અંતમાં પરસ્પર દેવો ભવ. પરસ્પરમાં ઈશ્વરને જુઓ. લોકો એકબીજાને મળે ત્યારે રામ રામ કહે છે. એટલે કે તમારામાં રામ છે, મારામાં રામ છે. હું રામ છું, તું રામ છે! વરકન્યા લગ્ન કરીને આવે છે, ત્યારે કન્યાને લક્ષ્મી ની ભાવનાથી પૂજવામાં આવે છે. કન્યા એ લક્ષ્મી અને વર એ નારાયણ. આજે મારા ઘરે લક્ષ્મીનારાયણ આવ્યાં છે. આ ભાવ કાયમ માટે ટકે તો ઘર વેંકુંઠ બની જાય. છે એમ જાણી તે પ્રમાણે વ્યવહાર કરવો જોઈએ. ભગવાને ચંદ્ન, પુષ્પ અર્પણ કર્યા તેટલી જ કાંઈ પરંતુ ઈશ્વર સર્વ વ્યાપક છે, સર્વમાં છે એમ જાણવા થી વિશેષ લાભ નથી, પણ ઈશ્વર સર્વમાં છે એમ જાણી તે પ્રમાણે વ્યવહાર કરવો જોઈએ ભગવાને ચંદ્ન પુષ્પ અર્પણ કર્યા તેટલી જ કાંઈ ભક્તિ નથી ભક્તિ એટલે શુદ્ધ સર્વમાં ભાગવત ભાવ રાખો એ ભક્તિ છે મૂર્ત્તિમાં જેવો ભાગવત ભાવ રાખો છી તેવો સર્વત્ર રાખો. ઈશ્વર સર્વમાં બિરાજેલા છે એવો જે અનુભવ કરે છે તેનું જીવન ધન્ય છે.

અહંકાર શૂન્યતા કંઈ રીતે પ્રાપ્ત થાય! એનાં જવાબમાં કહું કે શરણાગતિ અને કૃપા વગર અહંકાર શૂન્ય થવાતું નથી

સેતુનો વિચાર વૈશ્વિક વિચાર છે અને વિશ્વમાં રામ કૃષ્ણા
અને શિવ એ ત્રણે અવતાર એ સેતું નિર્માણ કર્યા છે

विशेष

પૂણકિમાં
રામનામ મહિમા
ગાન કર્યું, કેમ
કે કળયુગ
કેવળ હરિનામ
ગુણગાનનો છે.
ગણેશ વાલ્ભીકિ
ભવાની અને
સ્વયં ભગવાન
શિવે રામનામથી
કાલકૂટ વિષ
કંઠમાં રાખી
શક્યા, રામનામ
આપણી
જડમતિને
તૈતન્યા ભિંબે છે

મેશ્વરની માનસસેતુની
૨૧ બીજા દિવસની કથાનો
આરંભ કરતા પૂજ્ય બાપુએ કહું
કે સેતુ શબ્દ કે જ કેન્દ્રમાં છે, અના
ઘણા અર્થો દર્શવામાં આવ્યા
છે. અહીં ઘણાં સેતુ નિર્મિત થયા
છે, પણ સૌથી મોટો જો કોઈ સેતુ
હોય તો એ રામ અને રાવણાનું
મિલન છે. યુદ્ધના મેદાનમાં
વળી મિલન ક્યાંથી? એવું પણ
આપ કંઈ શકે! યુદ્ધમાં તો બંને
સામસામા આવ્યા છે, યુદ્ધએ
સેતુબંગ કરનારી કિયા છે, એ
સમન્વય અને સમજૂતી તોડે છે.
એ સાથે જ ભિન્ન સેતુ થોગ છે,
પરંતુ સૌથી મોટો સેતુ કોઈ થયો
હોય, અને એના કેન્દ્રમાં શિવ
તત્વ છે. એટલા માટે રામ અને
રાવણ વચ્ચે સેતુ થયો છે. ભારત
અને લંકા વચ્ચે સેતુ થયો છે, એ
જાતિ પ્રજાતિમાં આપણે ન જઈએ,
પરંતુ ઈતિહાસ કહે છે કે, આર્ય
અને અનાર્ય વચ્ચે સેતુ થયો છે.
રાવણ આખી જિંદગીમાં રામને
મળ્યો નથી, સીતાના અપરાણી
યોજના વખતે પણ પંચવટીમાં
સીતા સાથે જ મુલાકાત થઈ
છે, સીતા સાથે વાર્તાલાપ
થયો છે, દુર્વાદ થયો છે, પરંતુ
રામ સાથે મુલાકાત નથી થઈ.
યુદ્ધના મેદાનમાં મુલાકાત થઈ,
પરંતુ એ જુદી ઘટના છે. નિર્વાણ
વખતે રાવણાનું તેજ ભગવાન
રામના મુખમાં સમાઈ ગયું, એ
એક આધ્યાત્મિક મિલન છે, કે
અસુરનું તેજ પ્રભુના ચેહેરામાં
સમાવિષ થઈ ગયું, અને એવી
રીતે મળી ગયું કે, હવે ક્યારેય
જુદું નહીં થાયા! પણ સેતુબંધ એક

तो बुद्धिना आठ लक्षणों जरा ज्ञेय! (१) सारुं सांभगवानी ईच्छा जन्मे ए बुद्धिनुं पहेलुं लक्षण छे. अस्त्रांग बुद्धिनुं पहेलुं लक्षण शुभ वार्ता सांभगवानी ईच्छानुं प्रगटीकरण, अने ए लगभग बधामां होय छे. (२) श्रवण करवुं बने वस्तु जुटी छे, कोईन सांभगवा मात्र आपाणे ज बक्कल न करवी! अथवा तो आपशी रुचि अनुसार स्थान न मणे तो सांभगवामां रस पश्च न पडे. पहेला दिवसनी कथामां गणावेला चार व्रतमां आगण बीजा व्रत जोडी ११ पूर्ण कर्या. (३) महोद्धत व्रत ह) मोजमां रहेलुं, (४) मर्यादा व्रत (५) आठमुं मौत्री व्रत (६) मानस व्रत (७) मौलिक व्रत अने (८) महादेव व्रत. (९) कीर्तुं लक्षण जनकीज्ञाए बतायुं चृत्वुं अथवा चुनवुं के पक्की लेलुं जे सूत्र आप धाने पोग्य लागे तेने पक्की लेलुं, अने निष्ठापूर्वक अनुं जतन करवु. (१०) जे पक्की लीधुं छे, पछी अने क्यारेय छोड्वुं नहीं. एटले के आज्ञावन ए सूत्र आत्मसात करी छववुं. (११) जे सूत्रने पक्कद्युं छे अने तर्क-वितर्क करी साच्युं प्रतिपादित करवुं (१२) पक्केलुं सूत्र जो प्रतिपाद थर्ट शक्युं होय, पछी साच्युं छे अवी खातीरी करवी (१३) पछी अना पर प्रयोग करवो (१४) बुद्धिने वैज्ञानिक करवी निर्झय पाको करवो. माणस प्रयोग करे ज्ञानरूपे विज्ञानना अर्थोमां अने सिद्ध करे, ए गुणोने संग्रह करीने राखे अने ज्यारे मोक्ष मणे त्यारे तेनो सहुपयोग करे. हे हनुमान! आठ प्रकारनी बुद्धिनो तुं मालिक छे, बुद्धिमत्ता वरिष्ठ. रावणमां आठ प्रकारनी बुद्धिना लक्षणो ज्ञेवा मणे छे, माटे आचार्य तरीके रावणनी पसंदगी करवामां आवी, अने ऐट लाई ज्ञानवंत रावणने निमंत्रण आपवा माटे जाय छे. रावण अना निमंत्रणनो स्वीकार करे छे, अने पुष्पक विमानमां पंडितो साथे आवे छे. लक्षण अने हनुमानज्ञ तेनुं स्वागत करवा जाय छे, त्यारे रावणना अद्भुत उपनुं वर्णन महिनी कुम्भे कर्युं छे. रावण आजे भद्ररूप धारण करी पधार्या छे, राम पश्च दशरथात्मज आपने प्रणाम करे छे, आप आसन ग्रहण करो. रावणने खबर छे के राम अत्यारे तपस्वी छे, अने अनी पासे कोई पूजानी सामग्री नहीं होय, एटले ए लंकाशी सामग्री लाई न आवे छे. शील तो जुओ साडेह सपत्नी पूजा करवानी होवाथी, पुष्पक विमानमां मर्यादाथी सीताने पश्च बोलावी! हनुमानज्ञ डेलाशमां शिवलिंग लेवा गया परंतु मोहुं थांत, रावणे जनकीज्ञापासे रेतीमांथी ज शिवलिंग बनायुं, अने मंत्रोच्चार करी तेने स्थिर बनायुं. तो आ छे राम रावणनो सेतु जेमां बने ज्ञानां ज्ञानां हातां के बने दुश्मन छे, अने युद्ध अनिवार्य छे, धातां प्रसंगनी गरिमा जाणवी. भगवान रामे रावणने ज्यारे दक्षिणानी वात करी त्यारे रावणे कहुं के पहेला मारो आशीर्वाद तो सांभणी लो. जे काम माटे आपे शिवनी स्थापना करी छे, अने आप लंका पधारण्यो त्यारे आपनो लंका आववानो जे हेतु छे, ए परिपूर्ण थाय, ए सिद्ध थायः एटले के खुदनुं निर्वाण मांगी लीधुं, दक्षिणामां आप मने ऐटलुं ज आपो के मारा मनमां जे ईच्छा छे, ए मेदानमां पूरी करी देशो! एटले के उपर आपशे जे तेजनी वात करी उती, ते रावणनुं तेज रामना येहेरामां समाई जाय अवी दक्षिणा मांगी. हज्ज पश्च ए शीलवंतनुं शील जुओ अमणे लंका गमन वपते पुष्पक विमानमां जनकीज्ञने प्रथम मोक्ष्यां, अने बादमां ते गयो. आ उपरथी कही शकाय के मानस सेतुं, जे जोडनारी कथा छे, योगीनी कथा छे, भिलननी कथा छे, आज्ञा समयमां आ खूब ज जरूरी छे. मानसना बालकांडमां तुलसीदासज्ज एक नृपसेतुनो उल्लेख कर्या छे जेमां राजाओ लांधी लांधी नदी पर सेतुनुं निर्माण करतां अने जेने क्रशे नानी अवी श्रीराधी मांडीने गजराज सुधीना पोतानी क्षमता मुजब गति करे छे, एटले के सामान्य माणस अने वीआईपी पश्च पसार थाय छे. सेतुनो विचार वैश्विक विचार छे, अने विश्वमां राम कृष्ण अने शिव ए त्रिंशो अवतार ए सेतुनुं निर्माण कर्या छे. शिव अजन्मा छे, पश्च ए कार्य थर्युं छे. रामावतारमां तो सेतु निर्माण थर्युं छे आ उपरांत मानसमां लाख्युं छे के नाथ नाम तव सेतु, तमारुं नाम ज सेतु छे, बधाने जोडे छे.

આપ શિવની સ્થાપના કરી છે,
અને આપ લંકા પધારણો ત્યારે
આપનો લંકા આવવાનો જે હેતુ
છે, એ પરિપૂર્ણ થાય, એ સિદ્ધ
થાય!: એટલે કે ખુદનું નિર્વાણ
માંગી લીધું, દક્ષિણાંસાં આપ
મને એટલું જ આપો કે મારા
મનમાં જે ઈચ્છા છે, એ મેદાનમાં
પૂરી કરી દેશો! એટલે કે ઉપર
આપણે જે તેજની વાત કરી હતી,
તે રાવણનું તેજ રામના ચહેરામાં
સમાઈ જય એવી દક્ષિણા માંગી.
હજુ પણ એ શીલવંતનું શીલ
જુઓ એમણે લંકા ગમન વખતે
પુષ્પક વિમાનમાં જાનકીજીને
પ્રથમ મોકલ્યાં, અને બાદમાં તે
ગયો. આ ઉપરથી કહી શકાય
કે માનસ સેતું, જે જોડનારી કથા
છે, યોગની કથા છે, ભિલની
કથા છે, આજના સમયમાં આ
ખૂબ જ જરૂરી છે. માનસના
બાલકંડમાં તુલસીદાસજી એક
નૃપસેતુનો ઉલ્લેખ કર્યો છે જેમાં
રાજાઓ લાંબી લાંબી નદી પર
સેતુનું નિર્માણ કરતાં અને જેને
કારણે નાની એવી દીરીથી માંડિને
ગજરાજ સુધીના પોતાની ક્ષમતા
મુજબ ગતિ કરે છે, એટલે કે
સામાન્ય માણસ અને વીઆઈપી
પણ પસાર થાય છે. સેતુનો
વિચાર વૈશિક વિચાર છે, અને
વિશ્વમાં રામ કૃષ્ણા અને શિવ એ
ત્રણે અવતાર એ સેતું નિર્માણ
કર્યા છે. શિવ અજન્મા છે, પણ
એ કાર્ય થયું છે. રામાવતારમાં તો
સેતું નિર્માણ થયું છે આ ઉપરાંત
માનસમાં લઘ્યું છે કે નાથ નામ
તવ સેતુ, તમારું નામ જ સેતુ છે,
બધાને જોડે છે.

